

Uničenje belogardistične postojanke na Turjaku

Na kapitulacijo italijanske vojske se je pripravljala tudi slovenska kontrarevolucija. Temelječ na predpostavki, da bo nemška vojska zasedla vso Ljubljansko pokrajino, na jadranski obali ali celo v Istri pa se bosta izkrcali britanska in ameriška vojska, so pripravljali taktiko tako za eno kot za drugo možnost. Ob kapitulaciji pa je slovensko reakcionarno vodstvo vseeno zajela panika in prvotnemu sklepu, naj se osredotočijo belogardistični oddelki okoli gradu Turjak, petindvajset km jugovzhodno od Ljubljane, so sledili še drugi nasprotujoči se ukazi. Za Turjak so se odločili zaradi v strateškem pogledu določene prednosti, saj omogoča posredovanje proti ribniški dolini, Grosupljemu in Dobrepolju, hkrati pa omogoča umik v Ljubljano.

10. septembra 1943 je Šercerjeva brigada uničila četniški odpor v Grčaricah, druge enote 14. divizije so razoroževale italijansko vojsko v

nova brigada začela obstreljevati grad s topovskim ognjem. Grajski zidovi so bili predebili, da bi lahko napravile mine hujšo škodo. Belogardisti so se umikali v obokane grajske kleti. Načrt obleganec je bil čimbolj zavlačevati v upanju, da se bodo medtem Angloamerikanci le izkrcali ali da jim bodo prišli na pomoč Nemci. Zato so nekajkrat začeli pogajanja s partizansko vojsko. Vsa pogajanja so se končala neuspešno, saj so partizani zahtevali brezpogojno predajo, na katero vodstvo v gradu ni pristalo. Čeprav močno topovsko obstreljevanje grajskemu obzidju ni napravilo posebne škode, je začelo branilcem primanjkovali vode, vse skupaj pa je pripomoglo k temu, da je njihov bojni duh precej padel. Kljub realni možnosti za uspešen preboj iz gradu se zanj niso odločili in so še naprej vztrajali v upanju na zunanjo pomoč.

19. septembra je narodnoosvobodilna vojska pojačala topovski ogenj z veliko havbico,

Slovesnost ob 40-letnici zmage na Turjaku in ustanovitve X. ljubljanske brigade bo 18. septembra ob 10. uri na Turjaku.

Vabljeni!

ribniški dolini in pregnale iz nje belogardistične posadke ter od 11. do 15. septembra uničile belogardistične postojanke na Notranjskem. Večina belogardističnih posadk se je umaknila proti gradu Turjak, kjer se je do 12. septembra nabrala pisana družina, ki je štela okoli 1200 mož. Turjaku se je najprej približala Tomšičeva brigada, katero pa je po odhodu na Notranjsko zamenjala Prešernova brigada. Oficirji zbranih belo in plavogardističnih enot na Turjaku se niso mogli zediniti za enotni načrt ali ostati v Turjaku, kakor je zahtevalo belogardistično vodstvo (v viziji Turjak kot slovenski »Alcazar«) ali se umakniti iz gradu zaradi slabega strateškega položaja in slabe možnosti za obrambo, kot so zahtevali četniški vodje.

12. septembra je okoli 400 četnikov in belogardistov odšlo iz Turjaka preko Čreteža v Zapotok in po spopadih s slovenskimi partizanskimi enotami se je glavnini posrečilo prbežati do Ljubljane in se predati nemški vojski.

V noči od 14. na 15. september je Prešer-

ki so jo pripeljali s šentjernejskega polja z veliko težavo že zjutraj. Splošen topovski napad je trajal štiri ure. Ob deseti uri dopoldne, ko je najhujši ogenj ponehal, se je II. bataljon Prešernove brigade pripravil na naskok na močno porušeno zidovje. Po dolgih lestvah so se povzpeli na podstrešje in od tam prodirali v notranjost kljub odporu belogardistov, ki so se branili zlasti z ročnimi bombami. Del gradu, kjer je bila shranjena municija je zajel ogenj. Borci Prešernove brigade so medtem zavrnil izpad skupine, ki se je hotela prebiti iz gradu skozi glavna vrata. Okrog dveh popoldne se je začela turjaška posadka predajati. Ujetih je bilo 695 belogardistov, med njimi 26 duhovnikov in bogoslovcev. Brigada je ujetnike odpeljala v Velike Lašče, nato pa v Kočevje.

Prešernova brigada je bila za zmago pohvaljena z dnevnim poveljem Glavnega štaba NOV in POS.

Zmaga pri Turjaku ter njegovo zavzetje je bila dotedaj največja zmaga narodnoosvobodilne vojske v Sloveniji. Pomembna pa je bila zmaga tudi v političnem smislu, saj si slovenska kontrarevolucija od poraza pri Grčaricah in Turjaku še dolgo ni opomogla.

Tatjana Čepič

Prisrčno srečanje borcev NOB in mladine ob Vardarju

Našli smo drugi dom

Gostitelj tradicionalnega, že sedemnajstega medobčinskega srečanja borcev in mladine Jugoslavije »4. julij« je bila letos makedonska občina Titov Veles. Na njem so sodelovale delegacije borcev in mladine iz šestindvajsetih občin širom po Jugoslaviji, med njimi tudi iz občine Ljubljana-Šiška, Titovo Velenje in Celje. Organizacije ZZB NOV teh občin so se namreč z dogovorom obvezale; da bodo vsako leto v počastitev dneva borca organizirale medobčinsko srečanje borcev NOB in mladine. Temeljni smoter navedenih srečanj je ohranjanje in negovanje tradicij NOB in prenašanje le-teh na mlado generacijo, širjenje in utrjevanje bratstva in enotnosti narodov in narodnosti Jugoslavije, prav tako pa tudi izmenjava izkušenj na področju družbenopolitičnih aktivnosti borčevskih organizacij in mladine.

Zaradi finančnih težav so bile letos posamezne delegacije sicer številčno manjše, vendar se je srečanja klub temu udeležilo 230 borcev NOB in mladincev iz vse Jugoslavije. Program je bil še zlasti pester in odmeven. Vsi udeleženci so si ob obširni strokovni razlagi ogledali znamenito rimsko mesto Stubi pri mestecu Gradsko. Bogat kulturno-umetniški program je navdušil vse udeležence in občinstvo.

Osrednja slovesnost je bila 4. julija pri skupni grobnici borcev NOB in žrtev fašističnega terorja v Titovem Velesu. Slovesnost je dejansko prerasla v veliko ljudsko zborovanje, ki se ga je udeležila množica delovnih ljudi in občanov. Skupaj smo počastili spomin na 378 padlih borcev in 209 žrtev fašističnega terorja iz Titovega Velesa, ki jim je skupna grobnica zadnje prebivališče. Z obiski muzejev, umetniških razstav in drugih prireditvev smo spoznali vsaj delček bogate in težke zgodovine, na katero je bratski makedonski narod tako ponosen, hkrati pa si utrdili spoznanje o zgodovinski usojenosti skupnega boja in življenja vseh narodov in narodnosti Jugoslavije.

V tem sprehodu skozi čas smo tamkajšnjim ljudem posredovali tudi nekatera naša revolucionarna izročila iz obdobja NOB. Tako je naša delegacija za časopisje dala o tem tri prispevke in sicer: humani in tovariški odnosi v partizanskih enotah, solidarnost med interniranci in političnimi zaporniki in o žrtvovanjih za ideje revolucije.

Ob vsem tem pa velja še zlasti poudariti, da so prebivalci tega mesta ob Vardarju borce in mladince Jugoslavije sprejeli nadvse gostoljubno. Gostitelji so storili vse, kar je mogoče, da bi njihov dom, ki je sicer skromen, toda bogat po ljudski kulturi in dostojanstvu, imeli v teh dneh za svojega.

Srečanje je bilo sklenjeno z družabnim večerom, ki je potekalo v prisrčnem in tovariškem vzdušju. Naša delegacija je ob tem še zlasti navezala prijateljske stike z borci in mladinci Titovega Velenja, Celja, Sarajeva, Banjaluke, Dervente, Splita, Slavonskega Broda in Zrenjanina.

Vrnili smo se obogateni s spoznanjem o moči bratstva in enotnosti med našimi narodi in narodnostmi, kar v današnjem času še posebej potrebujemo, pa tudi z novimi spoznanji o naši NOB, revolucionarni preteklosti ter delovni problematiki borčevskih in mladinskih organizacij.

Franc Dolenc